

Analiza suvremenih muzejskih oblika, turističkih atrakcija i klasičnih muzeja

Hren, Tihana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:121639>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-05**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2022./2023.

Tihana Hren

**Analiza suvremenih muzejskih oblika, turističkih atrakcija
i klasičnih muzeja**

Završni rad

Mentor: Dr. sc. Helena Stublić, docentica

Zagreb, rujan 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Sadržaj

Sadržaj.....	ii
1. Uvod.....	1
2. Muzeji – pojam i definicije	2
3. Povijest muzeja	4
4. Muzeji i/ili turističke atrakcije	5
4.1. Muzeji.....	5
4.2. Turističke atrakcije.....	5
5. Zagrebački primjeri.....	7
5.1. Muzej iluzija.....	9
5.2. Muzej prekinutih veza.....	10
5.3. Muzej čokolade	12
5.4. Muzej torture	13
5.5. Muzej mamurluka	14
5.6. Muzej Zagreb 80-ih.....	16
5.7. Muzej kanabisa.....	18
5.8. Muzej novog vala.....	19
6. Diskusija	22
7. Anketa mišljenja studenata	24
8. Zaključak.....	30
9. Popis literature	31
10. Popis slikovnih priloga	33
Sažetak	34
Summary.....	35

1. Uvod

Muzeji su poznati kao ustanove u kojima se čuvaju i izlažu određeni predmeti, no definicija muzeja nije toliko jednostavna, niti je bilo jednostavno do nje doći. Kako bi ustanova bila zakonski smatrana muzejem, ona mora ispuniti određena zakonska obilježja koja se temelje na svjetskoj definiciji muzeja. Dok je definicija muzeja koju daje struka konstantno podložna promjenama kako bi što bolje obuhvaćala sve obveze koje ulaze u opis odgovornosti muzeja, često se javlja problem kada zakonske definicije ne prate definicije struke. Drugi problem koji se pojavljuje je što ne postoje zakonska ograničenja koja se tiču korištenja određenih riječi u nazivima institucija, čak i ako te institucije ne spadaju pod zakonsku definiciju te riječi. Tako institucije koje zakonski nisu registrirane kao muzeji, smiju slobodno koristiti tu riječ u svome nazivu. U takvim situacijama nastaje nesrazmjer između ustanova koje koriste riječ muzej u nazivu i koje to stvarno jesu, i onih ustanova koje koriste taj naziv, a ne mogu se svrstati u definiciju koju je donijela struka. I iako postoje određeni benefiti za te ustanove koje donosi korištenje te riječi, postavlja se pitanje je li to zapravo u redu prema institucijama koje su registrirani muzeji. Postupak postanka muzejem nije jednostavan niti brz, on iziskuje razne obveze koje moraju biti ispunjene, dok neke druge ustanove mogu koristiti istu tu riječ, no bez iste količine uloženog truda. U ovome se radu istražuju određene ustanove koje nose naziv „muzej“, a nisu zakonski registrirane kao muzeji, zašto koriste taj naziv, ima li to benefita za njih, ima li negativnih strana za registrirane muzeje, te treba li to biti regulirano.

2. Muzeji – pojam i definicije

Kako bi se mogla sagledati problematika nošenja naziva muzeja ustanova koje to nisu, potrebno je znati što to čini muzej muzejem i koje sve uvjete ustanove moraju ispunjavati kako bi mogle dobiti službeni status muzeja. Ovaj proces otežan je zbog česte izmjene i potencijalne nedorečenosti u definiciji muzeja koju je sastavio Međunarodni savjet za muzeje (eng. International Council of Museums – ICOM), te razlika koje se javljaju između te definicije i državnih zakona. Rječnik stranih riječi *muzej* definira kao ustanovu u kojoj se sabiru, čuvaju, proučavaju i izlažu zbirke umjetnina, povijesnih predmeta i sl.¹ Riječ *muzej* potječe iz grčkog jezika od riječi *Μουσείον (Mouseion)* koja označava mjesto muza, te nastaje u Aleksandriji početkom 3. st. pr. Kr.² M. Tomorad navodi da je Ptolomej I. zadužen za izgradnju Muzeja, te da on nije bio otvoren za javnost, već samo za znanstvenike i studente, no rukopisi svih putnika su im bili oduzimani i prepisivani, prije negoli su im bili vraćeni, a time je nastala zbirka od 200.000 rukopisa. No, iako se riječ muzej koristila već tada, prvi muzej kojeg spoznajemo u današnjem smislu datira iz 15. stoljeća sa zbirkom Lorenza de Medicija u Firenci u Italiji.

Definicija muzeja konstantno je podložna promjenama, upravo kako bi bili sigurni da će definicija biti najtočnija, te kako bi u tu definiciju spadale ustanove koje to doista i jesu, te koje taj naziv i zaslužuju. U kolovozu 2007. godine u Beču je usvojen Statut s definicijom muzeja koja je na snazi i danas i glasi: “Muzej je neprofitna, trajna ustanova u službi društva i njegova razvitka, otvorena za javnost, koja nabavlja, zaštićuje, istražuje, komunicira i izlaže u svrhu proučavanja, edukacije i uživanja materijalno i nematerijalno svjedočenje o ljudima i njihovom okruženju.”³ Ta definicija bila je aktivna do 2019. Tada je održana konferencija u Kyotu kako bi se dogovorila nova definicija, no nije donesena nikakva odluka. Slijedom pandemije COVID-19, nove sjednice nije bilo moguće održati, no ujedno su prepoznate nove potrebe i obveze muzeja. Tek je 2022. donesena odluka o novoj definiciji, te na web stranici ICOM-a Hrvatska sada stoji da je muzej “neprofitna, trajna institucija u službi društva koja istražuje, sabire, čuva, interpretira i izlaže materijalnu i nematerijalnu baštinu. Otvoreni za javnost, pristupačni i uključivi muzeji potiču različitost i održivost. Muzeji djeluju i

¹ Anić V., Goldstein I., 2007. Rječnik stranih riječi, Novi liber, str. 394.

² Tomorad M., 2014., Povijest Muzeja, Stara povijest. EU – Moderan magazin za staru povijest. Dostupno na: <https://www.starapovijest.eu/povijest-muzeja/> [pristupljeno: 21.01.2023.]

³ Marković Z. ICOM Kyoto – konferencija završila bez nove definicije muzeja, 10.09.2019. Dostupno na: <https://mdc.hr/hr/mdc/publikacije/newsletter/newsletter-10-9-2019/> [pristupljeno: 22.03.2023.]

komuniciraju etično, profesionalno i u suradnji sa zajednicama pružaju različite mogućnosti za edukaciju, uživanje, promišljanje i razmjenu znanja.“⁴ Kako se navodi u časopisu *Poetics*, definicija privatnih muzeja je (ne)postojeća, misleći pod time da, iako definicija muzeja postoji, ona se, kao i djelatnosti muzeja i što sve one podrazumijevaju, iznova razmatra, prilagođava i mijenja. Autori tvrde kako je definicija samog muzeja osporena, te ICOM (The International Council of Museums) i dalje pokušava doći do konačne odluke, a samim time nije čudno što ne postoji ni utvrđena definicija privatnih muzeja.⁵

U Narodnim novinama objavljen je Zakon o muzejima koji je Hrvatski sabor proglasio 29.6.2018. Pod Općim odredbama, u članku 3, nalaze se sljedeće definicije muzeja:

1. „*muzej* je pravna osoba ili ustrojstvena jedinica pravne osobe (muzej u sastavu) koja obavlja muzejsku djelatnost u svrhu proučavanja, obrazovanja i uživanja u materijalnoj i nematerijalnoj baštini čovječanstva i njegova okoliša, u službi društva i njegova kulturnoga i gospodarskoga razvitka, otvorena za javnost
2. *javni muzej* je neprofitna pravna osoba kojoj je osnivač Republika Hrvatska i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravna osoba u njihovu pretežitom vlasništvu
3. *privatni muzej* je muzej kojemu je osnivač druga pravna ili fizička osoba.“⁶

U novoj ICOM-ovoj definiciji novospomenuto je kako muzeji moraju djelovati i komunicirati etično, dok se u objema definicijama naglašava da su muzeji neprofitne i trajne ustanove otvorene za javnost te da služe za edukaciju i uživanje u baštini čovječanstva. Zakon Republike Hrvatske također navodi kako je svrha muzeja obrazovanje i uživanje, te da su muzeji otvoreni za javnost. Najnovija ICOM-ova definicija, za razliku od zakona Republike Hrvatske i starije ICOM-ove definicije, navodi etičko poslovanje i komuniciranje muzeja, kao i suradnju muzeja i zajednica kojima pripadaju.

⁴ ICOM Definicija muzeja. 09.09.2022. Dostupno na: <http://www.icom-croatia.hr/aktivnosti/icom-definicija-muzeja-2022/> [pristupljeno: 21.01.2023.]

⁵ Kolbe K.J., Velthuis O., Aengenheyster J., Friedmann Rozenbaum A., Zhang M. The global rise of private art museums a literature review // *Poetics*, prosinac 2022. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0304422X22000870> [pristupljeno 20.01.2023.]

⁶ Zakon o muzejima. 29.06.2018. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_07_61_1267.html [pristupljeno: 21.01.2023.]

3. Povijest muzeja

“Povijest muzeja nije samo povijest institucija nego i povijest onih procesa u ljudskom društvu koji su dovodili do sakupljanja, vrednovanja i čuvanja predmeta i prenošenja ideja pohranjenih u predmetima. To je i povijest različitih vrsta i fizionomija zbirki od kojih su kasnije stvoreni muzeji i povijest različitoj publici namijenjenih aktivnosti, kao i povijest pojma i značenja riječi **muzej**, koja danas nije ono što je bila jučer, niti je oduvijek ono što nama i našoj civilizaciji znači.”⁷ Veliki broj novih muzeja oblikovani su završetkom Francuske revolucije. Naime, sve ono što je do tog trenutka smatrano privatnim posjedom kraljevske obitelji, postalo je javno. Tim događajima, Louvre po prvi puta biva uspostavljen kao javni muzej. “U Francuskoj se muzej kao javna, demokratska i državna institucija rodio iz artikulacije triju elemenata: republikanizma, antiklerikalizma i uspješnog agresivnog rata. Konkurentne snage proizvele su aparat s dvije duboko suprotstavljene funkcije onom elitnom – hrama umjetnosti, i onom korisnom javnosti – instrumenta demokratske edukacije. Institucija koja se pojavila odlučno je djelovala na restrukturiranje sabiračke prakse diljem Europe tijekom 19. st.”⁸ “Zbirke su se združivale, filtrirale, redisperzirale i reorganizirale. U ime novonastale Republike, prostori i stvari koji su pripadali kralju, aristokraciji i crkvi, ekspropirani su i transformirani, najprije u Francuskoj, a zatim diljem Europe... Muzej je stvoren kao jedan od instrumenata koji izlaže dekadenciju i tiraniju starih oblika društvene kontrole i demokraciju i javnost nove Republike.”⁹ Kako navodi I. Maroević, velik broj umjetnina pristiglih u Louvre zapravo je bio ratni plijen Napoleona, koji je u tom razdoblju osvajao po cijeloj Europi, a umjetnine postaju jednako cijenjena roba kao i sva ostala roba nabavljena u ratnim pohodima. Napoleonovim porazom javlja se potreba za vraćanje umjetnina prvotnim državama vlasnicama. “Vraćena djela nisu se vraćala prvotnim vlasnicima, nego su postajala jezgrama javnih, a ponegdje i nacionalnih muzeja.”¹⁰

⁷ Maroević I., 1993., Uvod u muzeologiju, Zavod za informacijske studije Zagreb, str. 18.

⁸ Hooper-Greenhill E. po Maroević I., Op. cit. str. 33

⁹ *ibid*

¹⁰ Op. cit. str. 34

4. Muzeji i/ili turističke atrakcije

4.1. Muzeji

Muzeji se mogu klasificirati na više načina te se mogu podijeliti prema vrsti građe, lokaciji, vlasništvu i slično. P. van Mensch raspoznaje četiri parametra za određivanje tipologije muzeja: muzejski predmet, muzeološke funkcije, muzeološka ustanova i društvo¹¹, a I. Maroević objašnjava: „Iako neki od ovih parametara nisu suviše pogodni za utvrđivanje kriterija tipologije muzeja, poput primjerice muzeoloških funkcija, mislim da je ova orijentacija najispravnija i muzeološki najkonzistentnija.“¹² „Tipologija prema muzejskim predmetima nije isključiva. Ona dopušta, kao i tipologija prema drugim kriterijima, da se muzejska ustanova klasificira prema više kriterija, koji se međusobno ne isključuju, već se vrlo često nadopunjavaju.“¹³ „Muzeji mogu biti opći i specijalizirani prema vrsti muzejske građe, te nacionalni, regionalni i lokalni prema teritorijalnom području obavljanja muzejske djelatnosti.“¹⁴

4.2. Turističke atrakcije

U svome završnom radu M. Benazić piše: „Atrakcija može biti mjesto, događaj, manifestacija, koja zbog neke specifičnosti privlači veći broj posjetitelja“¹⁵ te kasnije nastavlja „Turističke atrakcije mogu se definirati kao ona obilježja turističke destinacije koja svojim karakteristikama privlače i motiviraju turiste da posjete neko turistički receptivno područje.“¹⁶ Dok E. Kušen, po M. Benazić, u svojoj knjizi *Turistička atrakcija-osnova* dijeli turističke atrakcije na prirodne i društvene. Stoga, turističke atrakcije svi su događaji te svi prirodni spomenici, kao i spomenici kulture, koji bi mogli privući dolazak turista u određeno mjesto, grad, državu.

„Prirodne turističke atrakcije predstavljaju ona prirodna dobra, na koje čovjek nije mogao utjecati, a pogodne su za razvoj bilo kojeg vida turizma. O njima ovisi turistička

¹¹ Maroević I., Op. cit str.78

¹² *ibid*

¹³ *ibid*

¹⁴ Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije, Narodne Novine, 10.03.2006. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_03_30_718.html [pristupljeno: 21.01.2023.]

¹⁵ Benazić M., Marketing turističkih atrakcija, listopad 2016. Str.10.

¹⁶ *ibid*

valorizacija prostora. Tu se ubrajaju: klima, reljef, vegetacijski pokrov, kopnena i vodena fauna i sl. Društvene prirodne atrakcije stvorio je čovjek, pa one svojim vrijednostima privlače i obogaćuju saznanja turista – posjetioca.”¹⁷ Turističke atrakcije, bilo prirodne ili društvene, iziskuju kontinuirani rad ljudi u svrhu njihove promocije i očuvanja.

B. Vukonić i K. Keča, po M. Benazić, pišu:

“Čimbenici koji doprinose uspješnom upravljanju turističkim atrakcijama su:

- niske cijene zemljišta ili minimalna najamnina čime se povećava sposobnost atrakcije da generira promet,

- otpis znatnog dijela početnih troškova kroz dotacije ili sponzorstva,

- kreiranje uzbudljivog i zabavnog doživljaja predmetne turističke atrakcije,

- precizno definirano, veliko i lako dostupno ciljno tržište,

- lokacija koja je dostupna ciljnom tržištu,

- marketinški proračun dostatan za aktivnosti pri pristupu željenom tržištu,

- učinkovito djelovanje i zapošljavanje osoblja,

- poslovni plan koji ostavlja prostor varijabilnim troškovima osuvremenjivanja atrakcije i tehnike doživljaja atrakcije,

- sposobnost da se izvuče korist od dodatnih prihoda koji su odvojeni od prihoda od prodaje ulaznica, bilo neposrednom trgovinom ili od prihoda ostalih korisnika lokacije koji koriste tijekom posjetitelja.”¹⁸

Tako se može zaključiti da turističke atrakcije mogu biti određena događanja ili ustanove koje privlače ljude, a samim time muzeji mogu biti turističke atrakcije. No bitna razlika je da muzeji moraju djelovati etično i da su one neprofitne ustanove koje služe za edukaciju ljudi, što turističke atrakcije nisu dužne.

¹⁷ Benazić M. Op. cit, str.18.

¹⁸ Vukonić B., Keča K., po Benazić M. Op. cit, str. 20

5. Zagrebački primjeri

Uvjeti za osnivanje muzeja u Republici Hrvatskoj su:

- 1) muzejska građa
- 2) muzejska dokumentacija relevantna za vrstu muzeja koji se osniva
- 3) prostor za obavljanje djelatnosti
- 4) oprema i sredstva za rad te sustav osiguranja za zaštitu muzejske građe i muzejske dokumentacije
- 5) rad stručnih djelatnika
- 6) plan rada i razvitka muzeja¹⁹

„Postojanje uvjeta za osnivanje muzeja rješenjem utvrđuje ministarstvo nadležno za poslove kulture po prethodno pribavljenom mišljenju Hrvatskoga muzejskog vijeća. Osnivač muzeja dužan je pribaviti rješenje o postojanju uvjeta za osnivanje muzeja prije traženja upisa u sudski ili drugi registar.“²⁰

„Postupak osnivanja muzeja ili galerije obuhvaća sljedeće korake:

- određivanje osnivača
- inicijalno razmatranje postojanja uvjeta za osnivanje, pri čemu stručnu pomoć pruža Sustav muzeja kojim koordinira Muzejski dokumentacijski centar, odnosno matični muzej prema vrsti građe
- osnivač upućuje Hrvatskom muzejskom vijeću, savjetodavnom tijelu Ministarstva kulture, zahtjev za utvrđivanjem uvjeta za osnivanje muzeja uz koji se prilaže dokumentacija kojom se dokazuje postojanje uvjeta za osnivanje; Hrvatsko muzejsko vijeće osniva Povjerenstvo za utvrđivanje postojanja uvjeta za osnivanje muzeja koje odlazi na teren i utvrđuje navedeno
- istodobno osnivač pristupa izradi nacrtu odluke o osnivanju; prije donošenja odluke o osnivanju nacrt se može dostaviti na pregled Ministarstvu kulture

¹⁹ E- postupak za ishodenje odobrenja za obavljanje uslužne djelatnosti u području culture, e-Građani, Ministarstvo kulture i medija. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena-lijevu/kulturne-djelatnosti-186/muzejska-djelatnost-363/e-postupak-za-ishodjenje-odobrenja-za-obavljanje-usluzne-djelatnosti-u-podrucju-kulture/16943> [pristupljeno: 15.09.2023.]

²⁰ *ibid*

- osnivač donosi akt o osnivanju i imenuje privremenog ravnatelja muzeja (sadržaj akta o osnivanju je propisan čl. 13. Zakona o ustanovama)
- Ministarstvo kulture donosi rješenje o ocjeni sukladnosti odluke, sporazuma odnosno ugovora o osnivanju ustanove sa zakonom i dostavlja ga osnivaču (članak 8. Zakona o ustanovama)
- odluka o osnivanju privatnog muzeja kao ustanove (ako je osnivač pravna ili fizička osoba) ne podliježe ocjeni sukladnosti sa zakonom već se odluka dostavlja uz zahtjev za utvrđivanjem postojanja uvjeta za osnivanje muzeja i galerije koji se upućuje Hrvatskom muzejskom vijeću
- Ministarstvo kulture donosi rješenje o postojanju uvjeta za osnivanje muzeja
- privremeni ravnatelj podnosi prijedlog sudskom registru nadležnog Trgovačkog suda ili drugom nadležnom registru radi registracije muzeja, pribavlja broj poslovnih subjekta pri Državnom zavodu za statistiku i otvara žiro račun u banci
- registracijom muzeja u sudskom ili drugom nadležnom registru završava se proces osnivanja.²¹

Prvi privatni muzej u Hrvatskoj otvoren je 2003. godine u Samoboru. Poznat kao Muzej Marton, nastao je kao privatna zbirka Veljka Martona, poduzetnika s velikim interesom za umjetnost koji je s vremenom započeo otkupljivati umjetnine koje su jednom prilikom bile izložene u Muzeju za umjetnost i obrt, svega par mjeseci prije otvaranja Muzeja Martona.²² Na stranici muzejskog dokumentacijskog centra nalazi se abecedni popis muzeja u Republici Hrvatskoj, koji broji 168 muzeja. I iako je Muzej Marton registrirani muzej Republike Hrvatske, dalje navedene institucije sve nose naziv „muzej“ u svome imenu, iako nijedna nije registrirana kao muzej.

²¹ *ibid*

²² Kružić M. Strast pretočena u muzej. // Matica hrvatska 26.06.2003. Dostupno na: <https://www.matica.hr/vijenac/243/strast-pretocena-u-muzej-12301/> [pristupljeno: 14.01.2023.]

5.1. Muzej iluzija

Muzej iluzija započeo je 2015. godine kao ideja Roka Živkovića i Tomislava Pamukovića. „Njihov glavni cilj bio je koncept *edutainment*, nudeći posjetiocima mješavinu obrazovanja (*education*) i zabave (*entertainment*)...“²³Mješavina ova dva koncepta bila je veliki uspjeh, što potvrđuje činjenica da se na službenoj web stranici muzeja nalaze podaci o čak 40 otvorenih lokacija u 25 država na četiri kontinenta, a očekuje se i otvaranje novih lokacija. Samo u Hrvatskoj trenutno postoje tri lokacije, s muzejima u Zagrebu, Zadru i Splitu, a uskoro se očekuje i otvorenje muzeja u Dubrovniku.

Cijene ulaznica variraju od grada do grada. Tako u Zagrebu posjetitelji trebaju odvojiti 7 eura ako su studenti ili umirovljenici, 6 eura za djecu od 5 do 15 godina, dok odrasli trebaju odvojiti 8 eura. Nude se i cijene za grupe, pa tako grupne cijene za vrtiće i škole iznosi 5 eura, dok je obiteljska ulaznica koja obuhvaća 2 odraslih i 2 djece 20 eura. U Zadru su cijene za odrasle 10 eura po osobi, za djecu od 5 do 15 godina 7 eura, obiteljska koja također podrazumijeva 2 odraslih i 2 djece je 27 eura, dok je za grupe vrtića, osnovne i srednje škole 5 eura po osobi. Cijene za studente i umirovljenike nisu naznačene, što podrazumijeva da su i za njih 10 eura. Cijene u Splitu su za djecu od 5 do 15 godina 6,64 eura, za odrasle 9,29 eura, obiteljska (ponovno uključuje 2 odraslih i 2 djece) je 26,54 eura, te grupe vrtića, osnovne i srednje škole 4,65 eura. Različitost cijena ulaznica nije neopravdana, jer svaka lokacija nudi nešto novo i drugačije, nešto što nije već viđeno u drugim gradovima.

U muzeju je dozvoljeno, dapače, potiče se fotografiranje korisnika u raznim atrakcijama koje muzej nudi. Vodiča nema jer za njega nema ni potrebe, atrakcije su tu da se koriste, a ne da se nešto o njima uči. Muzej u Zagrebu ne financira se novcem grada, već prodajom karata te prodajom raznih didaktičkih igračaka ili drugih suvenira koji se nalaze na izlazu. Muzej iluzija prisutan je na društvenim mrežama, kao što su TikTok, Instagram i Facebook, na kojima su ažurni, što im svakako pomaže u marketingu.

²³ Time Out contributors, Croatia's Museum of Illusions – a global success story. 18.2.2022. Dostupno na: <https://www.timeout.com/croatia/news/croatias-museum-of-illusions-a-global-success-story-021822> [pristupljeno: 15.01.2023.]

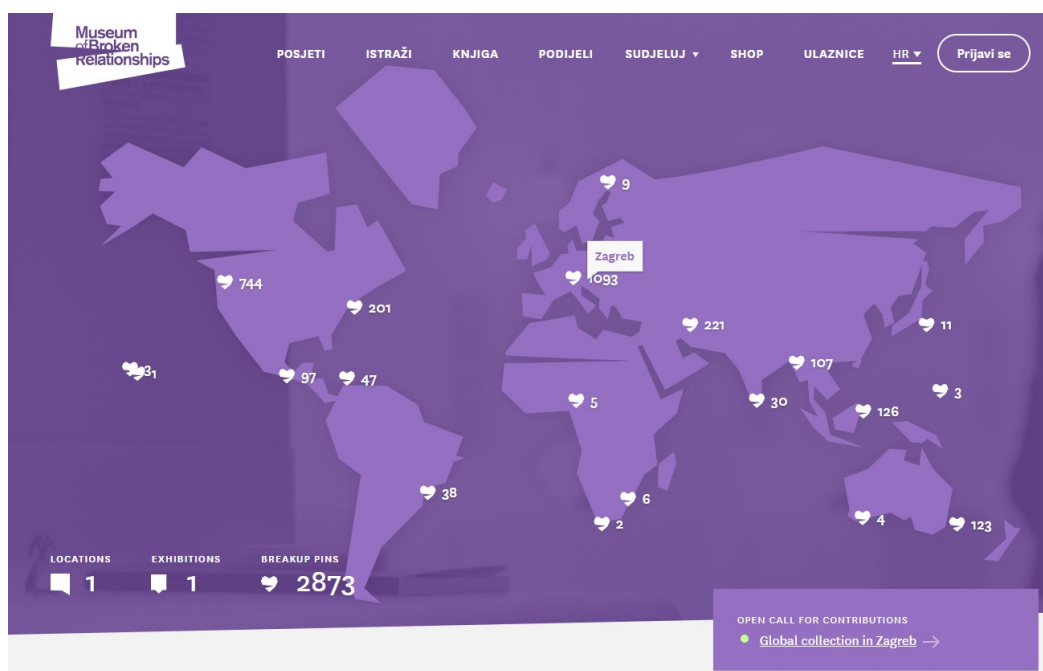
Copyright © 2015 – 2022 Muzej iluzija

Slika 1: Web stranica Muzeja iluzija (Izvor: muzejiluzija.com)

5.2. Muzej prekinutih veza

Kako stoji na službenoj web stranici muzeja, Muzej prekinutih veza osmislili su Olinka Vištica i Dražen Grubišić 2006. kao umjetnički projekt. Godine 2010. uspostavljena je prva stalna lokacija u Zagrebu. Ideja muzeja je pomoći ljudima preboljeti slomljeno srce kroz sudjelovanje u postavi muzeja, predmetima i pričom. Naime, muzej prikuplja donacije predmeta koji su ljudima obilježili vezu ili prekid te izložene predmete prati priča koju donatori samostalno napišu. Muzej kontinuirano prihvaća nove donacije, no zbog velikog interesa ljudi i velikog broja zaprimljenih donacija, godišnje može biti izloženo svega 15 % donacija. Osim stalnog fizičkog muzeja u Zagrebu, muzej često ima gostujuće izložbe po cijelom svijetu. Na službenoj web stranici muzeja stoje podaci o dva muzeja, od čega je jedan u Zagrebu i jedan u Los Angelesu, a koji je privremeno zatvoren; dvije izložbe u tijeku, jedna od kojih je u Mexico Cityju u Meksiku, a druga u Lavalu u Francuskoj; te 59 prethodnih izložbi, za koje piše kad i gdje su održane. Web stranica muzeja također nudi rezervaciju karata, kao i cijenu istih. Tako je cijena za studente i umirovljenike 5.50 eura, za odrasle osobe 7, dok je za djecu mlađu od 12 godina ulaz besplatan. Potrebe za vodičima u ovom muzeju nema. Naime, pored svakog izloženog predmeta nalazi se tekst koji ga prati. No tekst ne opisuje funkciju predmeta ili njeno porijeklo, već je to priča osobe koja je poslala i sami predmet, te se na njemu nalaze sve informacije potrebne za razumijevanje razloga donacije

predmeta i priče koja se iza njega krije. Iako ljudi često misle da Muzej prekinutih veza obuhvaća samo priče prekinutih ljubavnih veza, to nije istina. Mogu se pronaći razni predmeti koji su označili nečiji prekid dugogodišnjeg prijateljstva, odnosa s obitelji, a postoji i cijeli dio posvećen predmetima koje su ljudima obilježili godine rata te što su im predstavljali u to vrijeme. Ovaj se muzej također financira prodajom raznih memorabilija te kafićem koji se nalazi u sklopu ustanove. Muzej prekinutih veza prisutan je na Facebooku, no ne i na TikToku, dok je na Instagramu prisutan pod nazivom na engleskom jeziku, Museum of Broken Relationships.

Slika 2: Web stranica Muzeja prekinutih veza (Izvor: brokenships.com/hr)

5.3. Muzej čokolade

Muzej čokolade u Zagrebu otvoren je 2019. godine nakon što se bračni par Cerovac posvetio posjećivanju muzeja čokolade u Europi. Kako kažu sami osnivači na svojoj web stranici, muzeji koje su do tada posjećivali bili su dosadni djeci te nisu imali interaktivnog sadržaja, što bi se u muzeju ovakve tematike moglo očekivati. Ideja je bila slična kao ona osnivača Muzeja iluzija, spojiti edukativno i zabavno, u čemu su i uspjeli. „Želimo angažirati naše posjetitelje da uistinu zarone u novi i uzbudljivi svijet. Muzej čokolade Zagreb prije svega je mjesto rasta svih svojih dionika – i posjetitelja i zaposlenika. Cilj je da svi oni samoinicijativno stvore interes o čokoladi. Djeca bi trebala ispričati svojim prijateljima o zabavi koristeći metate za mljevenje zrna kaka, odrasli bi trebali podijeliti djeliće trivijalnosti sa svojim kolegama, roditelji bi trebali biti zadovoljni što su svoju djecu izložili kvalitetnom sadržaju.“²⁴

Ulaznice za Muzej čokolade kreću se od 6,50 eura za djecu od 5 do 18 godina, 7 eura za studente, 6,50 eura za umirovljenike i osobe s invaliditetom, 9 eura za odrasle osobe, te 28,50 eura za obiteljsku ulaznicu uz koju je ulaz omogućen dvjema odraslim osobama i do troje djece. Uz svaku kupljenu ulaznicu, posjetioci dobiju upakirane degustacijske uzorke. Muzej sadrži dosta edukativnog sadržaja, od povijesti čokolade do načina izrade i raznih sastojaka. Posjetitelji na zidovima pronalaze razne potrebne informacije koje bi ih mogle zanimati, a u neke od tih informacija budu popraćene degustacijama iz degustacijske kutije koje se dobiju prilikom ulaska u muzej. Besplatno stručno vodstvo ponuđeno je utorkom, kada vas kroz muzej vode kustosi koji su zaduženi za prenošenje svih bitnih informacija koje možda inače ne bi stigli, ili ne bi imali volje čitati. Muzej također subotom nudi radionicu izrade čokolada i pralina. Cijena radionice je 70 eura, neovisno dolazi li jedna ili dvije osobe, a za više ljudi potrebno je kontaktirati muzej. Osim radionice, u cijenu je uključen obilazak kroz muzej popraćen stručnim vodstvom i degustacija. Kako navodi M. Pavlović: „Muzej već duže vrijeme pokušava kompletirati proces registracije s Muzejskim dokumentacijskim centrom te je trenutno u završnoj fazi.“²⁵ Ovaj se muzej također financira prodajom karata i memorabilija, ali i prodajom raznih čokolada, čija je kolekcija najveća u Zagrebu, i za čiju kupnju nije potrebna kupnja ulaznice. Muzej čokolade prisutan je na Facebooku i Instagramu, kao i na TikToku.

²⁴ Muzej čokolade, O nama. 2021. Dostupno na: <https://muzejcokolade.hr/o-nama/> [pristupljeno: 23.01.2023.]

²⁵ Pavlović, Marko. 2023. Istraživanje novih muzeja u Zagrebu u svjetlu pojma paramuzej i zakonski određene muzejske djelatnosti. str. 39.

Slika 3: Web stranica Muzeja čokolade (Izvor: muzejcokolade.hr)

5.4. Muzej torture

Muzej torture u Zagrebu osnovan je 2015. godine. Zbirka raznih naprava za mučenje sadržala je preko 70 raznih sprava i alata koji su bili korišteni od antičkih doba pa sve do današnjice, uz najpoznatiju repliku giljotine iz 1792. godine. „Zagrebački Tortureum zamišljen je kao podsjetnik na povijest čovječanstva u kojoj nasilje nastaje iz straha od nepoznatoga, drukčijeg i Drugoga, kao doživljajni muzej za sva osjetila. Muzej nastoji osvijestiti kod posjetitelja da je naša sve ranjivija egzistencija izložena svakodnevnoj vidljivoj i nevidljivoj torturi, od nasilja u školama, vlastitim domovima ili na radnim mjestima, s konačnim ciljem kako bi tortura jednoga dana postala tek dio povijesti nekoga muzeja...”²⁶ Vodič je u ovom muzeju bio tablet koji su posjetitelji dobili na ulazu i na kojem su mogli pronaći više informacija o izloženim predmetima. Muzej je zatvoren 2021. godine, najvjerojatnije kao posljedica pandemije COVID-19. No, iako je zatvoren, muzej je i dalje prisutan na Facebooku i Instagramu.

²⁶ Tortureum museum of torture, O muzeju, 2015. Dostupno na: <https://tortureum.com/?lang=hr> [pristupljeno: 23.01.2023.]

2015.-2021.

Slika 4: Naslovna fotografija Muzeja torture na njegovom Facebook profilu (Izvor: facebook.com/tortureum/)

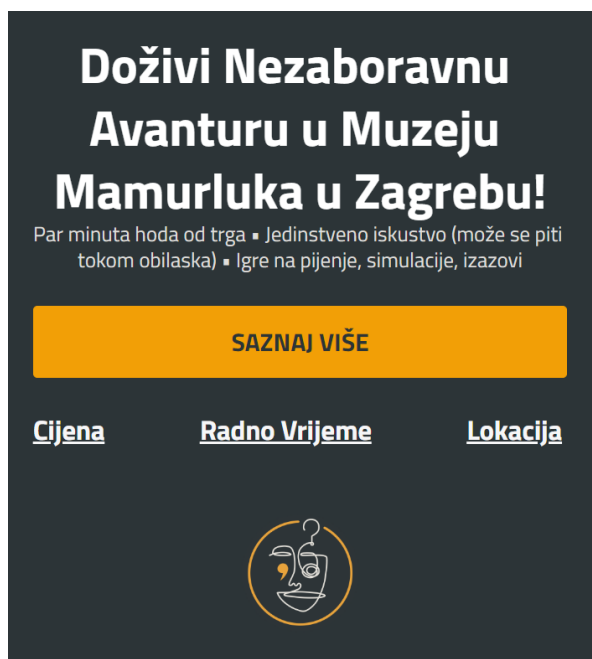
5.5. Muzej mamurluka

Muzej mamurluka otvoren je 2019. inspiriran idejom jednog studenta koji je za otvorenje istog bio potaknut svojim smiješnim anegdotama, kao i pričama svojih prijatelja, a kao glavnu inspiraciju uzeo je upravo Muzej prekinutih veza. Muzej mamurluka postoji zasad na dvije lokacije, druga je otvorena 1.9.2022. u Šangaju, na čak 400 m² koja se protežu na dva kata. Zagrebačka lokacija od 1. siječnja ove godine preselila se na drugu adresu. Kako tvrde na samoj web stranici muzeja, novi je prostor četiri puta veći, ima tri puta više interaktivnih sadržaja, i dvostruko više općenitog sadržaja. Novi muzej koncipiran je kao tijekom jedne večeri; započinje s barom u kojem se kreće s pićem, zatim slijedi put kroz ulice i park, a na kraju se nalazi soba u kojoj se doživljava sam mamurluk. Cijeli tijekom večeri prepun je interaktivnog sadržaja i priča ljudi o njihovim mamurlucima. Interaktivni sadržaj sastoji se od naočala kroz koje se vidi kao u alkoholiziranom stanju, te s njima na očima posjetitelji hodaju po nestabilnim daskama ili ravnoj crti. Također postoji i virtualni auto koji se može voziti. Jedan dio posvećen je upozoravajućim statistikama koje se tiču alkohola. Tako se tamo može pročitati koji broj ljudi umre godišnje zbog vožnje u pijanom stanju, kolika je poveznica između učestale konzumacije alkohola i depresije, te koji broj oboljelih od raka se može

povezati s alkoholom kao uzrokom. Na ulazu u muzej dobije se mala ručna lampa, kojom se posjetitelji služe na samom kraju muzeja. U zadnju prostoriju se ulazi u potpuni mrak, te se lampicom osvjetljavaju zidovi na kojima pišu razne informacije koje se tiču povijesti i razvoja alkohola. M. Pavlović je proveo intervju s Rinom Dubokovićem, jednim od osnivača muzeja, te zaključuje: „On navodi dva glavna motiva za osnutak Muzeja mamurluka. Jedan od njih bio je financijske prirode, a drugi vlastita iskustva te osobna zanimacija za priče vezane uz konzumiranje alkohola. Htjeli su pokrenuti franšizu, budući da nije postojao nijedan takav muzej u svijetu. Također, jedan od važnih motiva vlasnika je edukacija o odgovornoj uporabi alkohola. Vlasnik muzeja ne vidi problem u pojmu paramuzej, ali smatra da orijentiranost na profit ne bi trebala biti presudna razlika između muzeja i paramuzeja”,²⁷ te kasnije nastavlja “Vlasnik misli da njegova institucija vjerojatno ne bi bila jednako uspješna da se ne smije nazivati muzejem. Ne zna bi li uopće otvorio svoju instituciju da ne smije koristiti taj naziv zato što je jedna od prvih stvari koju je definirao bilo njeno ime. Ističe da oni nisu registrirani muzej, te da pojam muzeja stvara asocijaciju na neko mjesto te da je to jak marketinški naziv.”²⁸ Uviđa se sličnost između Muzeja mamurluka i Muzeja prekinutih veza u tome što se, čitajući njihove priče, susrećemo s raznim ljudima, često različitih kultura, te dobivamo uvid u njihovo shvaćanje nekih situacija s kojima su se susreli. Cijena karte je 8 eura, dok studenti, umirovljenici i učenici karte plaćaju 6,50 eura. Muzej mamurluka također je prisutan na sve tri već spomenute društvene mreže, Facebook, Instagram i TikTok.

²⁷ Pavlović, Marko. Op. Cit, str. 36.

²⁸ Ibid, str 37.

Slika 5: Web stranica Muzeja mamurluka (Izvor: hr.museumofhangovers.com)

5.6. Muzej Zagreb 80-ih

U samom centru Zagreba u Radićevoj ulici, 2017. godine otvoren je Zagreb 80's muzej. U potpunosti interaktivan muzej koncipiran je kao ulazak u stan detaljno uređen stvarima starim 40-ak godina. Šetnju kroz stan može se ispuniti zavirivanjem u ormarima s autentičnom odjećom tog razdoblja, kao i kuhinjskim priborom, a na kraju se ulazak u zadnju sobu može ispuniti igranjem *Flipera*, *Pac-mana* i raznih drugih igara. Svaka prostorija koncipirana je kao jedna soba u stanu: kuhinja, dnevna soba, spavaća soba i slično. Ciljana skupina za ovaj muzej su ljudi koji su odrasli i živjeli u tome razdoblju, koje bi obilazak muzeja vratio u prošlost, no, naravno, i oni mlađi koji su zainteresirani naučiti više o životu u tome razdoblju. Vodiča nema, posjetitelji samostalno prolaze kroz stan i biraju što će otvoriti od ladica i ormara, što će od odjeće isprobati, te koje igre će igrati. Na samoj stranici muzeja stoji: „Nema vodiča, nema ograda, nema baršunastih užadi, nema stakla.”²⁹

Zbog posljedica pandemije COVID-19, muzej je skoro zatvoren na ljetu 2020., no zahvaljujući inicijativi građana, kroz donacije i humanitarni koncert, muzej je dobio drugu priliku. M. Pavlović je za svoj diplomski rad proveo intervju s vlasnicom muzeja, te navodi: “Kao glavni motiv osnutka svog muzeja navodi zaradu. Vlasnica ne bi striktno svrstala svoj muzej pod takav nekakav pojam koji nije službeno prihvaćen. Smatra se poduzetnicom, a cilj

²⁹ Muzej Zagreb 80-ih. Dostupno na <https://www.zagreb80.com/pocetna/> [pristupljeno: 13.06.2023.]

svakog poduzetnika je pogoditi trend. Smatra da treba pratiti trendove te kako se svijet mijenja. Njeno poduzetništvo se bazira na tome da prodaje emocije ljudima koji posjećuju njen muzej.”³⁰ Na službenoj stranici muzeja stoji cjenik koji kaže da je cijena za odrasle 40 kuna, za osobe starije od 65 godina i studente 30 kuna, za djecu od 4 do 13 godina 25 kuna, obiteljska ulaznica koja uključuje 2 odrasle osobe i jedno dijete je 90 kuna, dok je za grupu od preko 10 posjetitelja 30 kuna po osobi. Cjenik nije izražen u eurima u vrijeme pisanja ovog teksta. Muzej Zagreb 80-ih prisutan je na Facebooku i Instagramu pod nazivom Zagreb 80's museum.

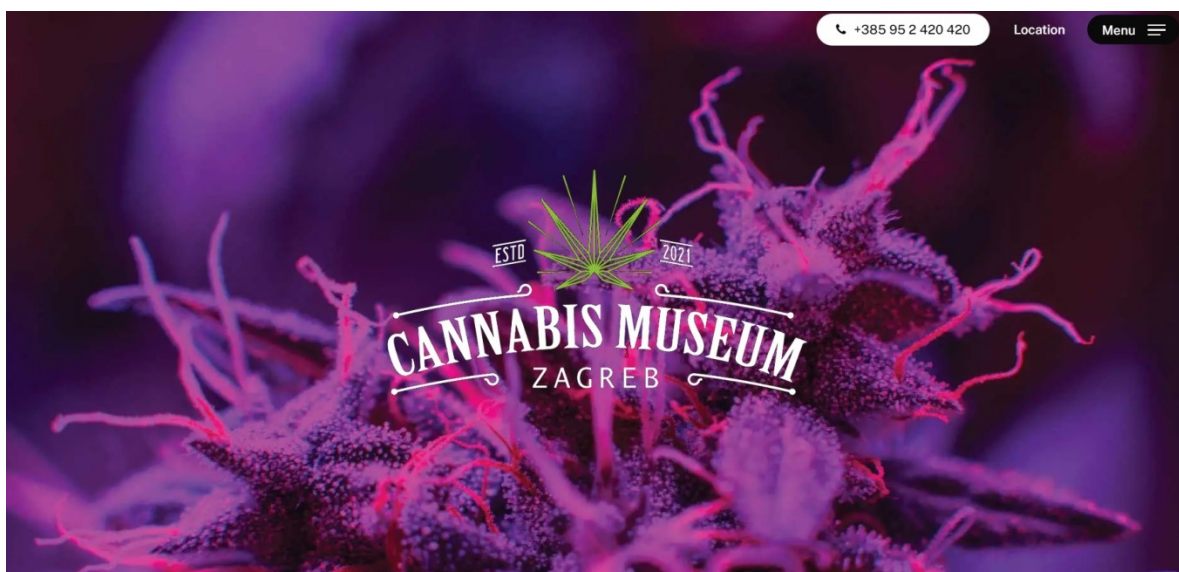
Slika 6: Web stranica Zagreb 80's muzeja (Izvor: zagreb80.com)

³⁰Pavlović, Marko. Op. Cit, str. 33.

5.7. Muzej kanabisa

Jedna od najnovijih turističkih atrakcija koje nose riječ „muzej“ u Zagrebu je Muzej kanabisa, otvoren 2022. godine nasuprot policijske postaje u Petrinjskoj. Kao glavnu inspiraciju, osnivač Tvrtko Kračun navodi već spomenuti Muzej čokolade. Muzej kanabisa u Zagrebu jedan je od svega šest muzeja ove tematike u svijetu. I ovaj muzej ima određenu količinu interaktivnog sadržaja, a čak je i ulaznica interaktivna jer sadrži papiriće za motanje duhana i papiriće za motanje filtera. Muzej je podijeljen u nekoliko dijelova, u prizemlju se nalazi dio koji opisuje povijest konoplje, odakle je došla i kako se u početku koristila. Jedan cijeli pano je posvećen povijesti konoplje u Jugoslaviji i njenim državama. Sljedeći dio je povezan s prvim, a to je šator u kojem se uzgajaju biljke konoplje, te su pokazane i lampe kojima se uzgajivači služe u te svrhe. Na katu se nalaze tri zasebne sobe, jedna posvećena rekreativnoj upotrebi, jedna posvećena medicinskoj upotrebi i jedna posvećena univerzalnoj upotrebi. U sobi za rekreativnu upotrebu iskazani su svi mogući načini konzumacije kanabisa, kao što su čokolade, voskovi, gumeni bomboni i slično. Jedan dio je posvećen poznatim ljudima koji konzumiraju kanabis, a jedan od najistaknutijih je Abraham Lincoln. U sobi za medicinsku upotrebu mogu se naći priče o ljudima koji liječe multiplu sklerozu, epilepsiju i rak uporabom kanabisa, a istaknut je i dio koji naglašava sve potencijalne negativne učinke učestale i pretjerane uporabe kanabisa, kao što su anksioznost i depresija kod ljudi koji imaju predispoziciju za iste, respiratorni problemi, paranoja, zaboravljanje, usporeno vrijeme reagiranja i smanjena sposobnost rasuđivanja. Zanimljivo je što kanabis može izazvati anksioznost i depresiju ljudima koji imaju predispozicije za iste, ali se često koristi u svrhu liječenja tih bolesti kod ljudi koji ih već imaju razvijene. U posljednjoj sobi, sobi posvećenoj univerzalnoj uporabi, nalaze se eksponati kao što su tenisice i jastuci napravljeni od konoplje te Cannabis hrana za kućne ljubimce, prva hrvatska hrana za pse koja sadrži eko konoplju. Muzej zna organizirati i radionice u kojima ljudi samostalno sade biljke konoplje.

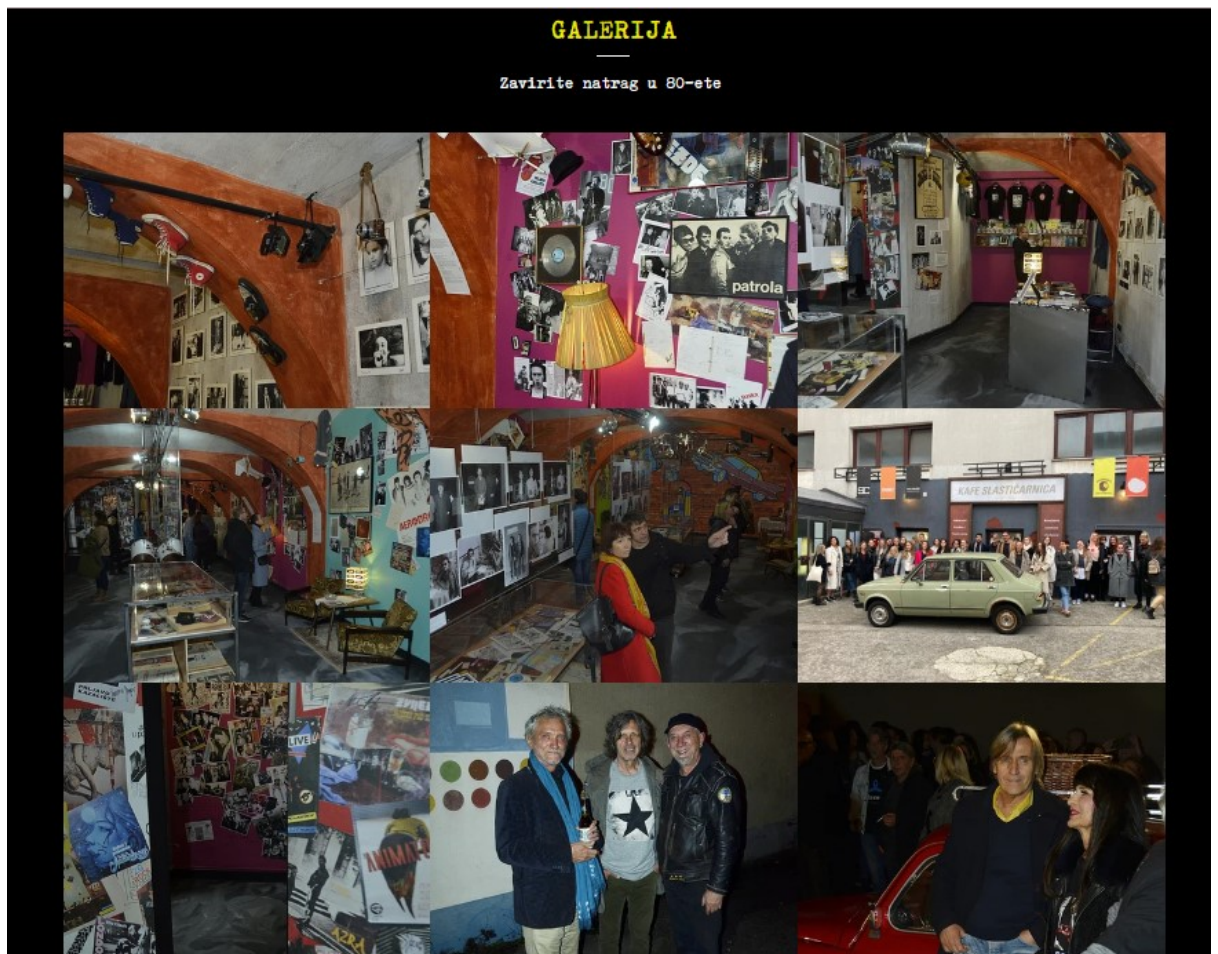
Lako se može uvidjeti i sličnost između Muzeja kanabisa i Muzeja mamurluka jer oba služe kao edukacija o određenim opojnim sredstvima, no Muzej kanabisa ne bazira se na osobnim iskustvima, već na činjenicama iz područja medicine i biologije, kako bi razbili stigme koje se vežu uz ovu biljku. U muzeju nije dozvoljeno fotografiranje. Ulaznica za odrasle je 8 eura, dok je ulaznica za studente 7 eura. Muzej kanabisa može se pronaći na Instagramu i Facebooku pod nazivom Cannabis Museum Zagreb.

Slika 7: Web stranica Muzajja kanabisa (Izvor: cannabismuseum.hr)

5.8. Muzej novog vala

Krajem prošle godine, u blizini Trga bana Josipa Jelačića, svega nekoliko ulaza od Muzeja mamurluka, otvoren je Muzej novog vala. Muzej posvećen posebnom žanru koji dominira na ovim prostorima za vrijeme kasnih 70-ih i ranih 80-ih godina prošlog stoljeća, čiji se utjecaj kako u glazbi, tako i u umjetnosti, može osjetiti i danas. U muzeju su dostupne razne memorabilije tog razdoblja pa i autentične vinilske ploče, instrumenti, odjeća i slično, a vlasnik muzeja je prijatelj i poznanik brojnih ljudi koji su spomenuti u ovome muzeju, pa su predmeti donirani posebno za svrhu ovog muzeja. Dvorište je također dio postave, tamo se može naći rekreiran jedan od glavnih mjesta za izlazak u tome razdoblju „Kafe slastičarnica“, kao i automobil marke „Zastava“. Čak je i toalet dio iskustva, oblijepljen je raznim plakatima, te se na prozoru mogu pronaći markeri kojima se potiče ljude na pisanje po vratima, zidovima i prozorima, a prostor je skoro potpuno prekriven potpisima, pjesmicama i raznim porukama. Na web stranici se može pronaći par fotografija koje nam daju uvid u ono što se može pronaći u muzeju. Cijela postava muzeja popraćena je kratkim tekstovima o svakom bendu, kako na hrvatskom, tako i na engleskom. Službenog vodiča nema, no može se zatražiti pomoć djelatnika, koji će vam ispričati u veće detalje sve ono što piše na papirima.

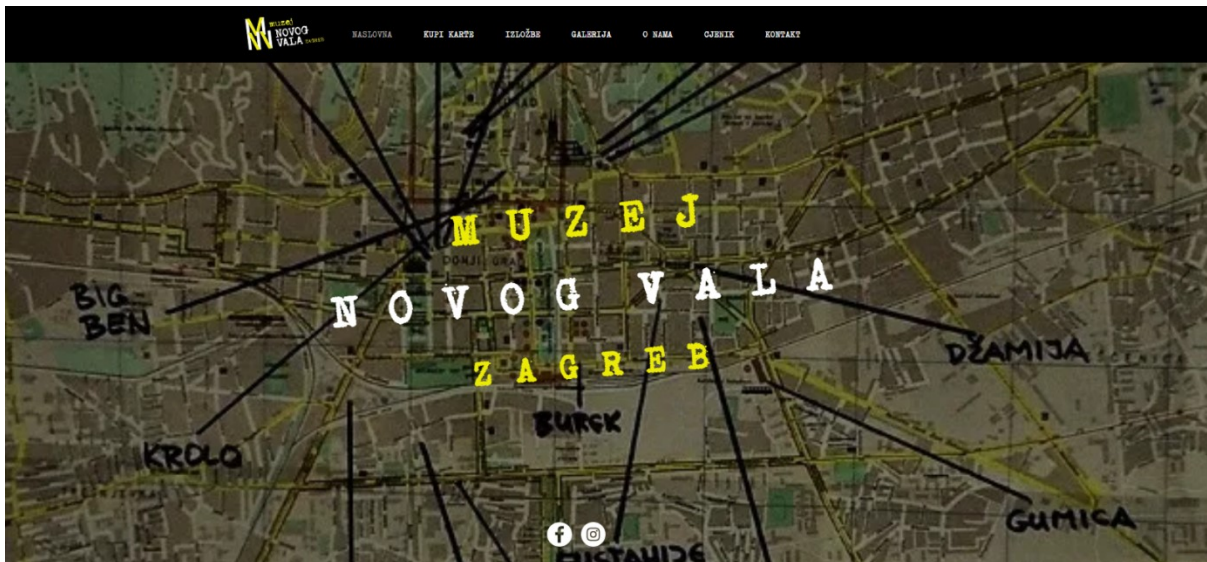
Slika 8: Fotografije s web stranice Muzeja novog vala (Izvor: muzejnovogvala.com)

Muzej novog vala prisutan je na Facebooku i Instagramu, no nije na TikToku. Na web stranici muzeja stoji kako je radno vrijeme svaki dan od 11:00 do 21:00. Cijena ulaznice je 7 eura, dok je obiteljska ulaznica 17 eura. Ulaznica za umirovljenike, studente i učenike je 5,50 eura, a ista je cijena po osobi ako dolazi grupa od 10 ili više ljudi. U slučaju organiziranog posjeta od strane škole ili fakulteta, ulaznica je 4 eura po osobi.

Kako na web stranici, tako i na ulazu u sam muzej, stoji odluka Ministarstva znanosti i obrazovanja: „...kojim se pozitivno ocjenjuje uvrštenje programa Muzej novog vala u Zagrebu u sustav obrazovnog procesa, odnosno organiziranog posjeta za više razrede osnovnih škola te srednjih i strukovnih škola iz Zagreba i Republike Hrvatske.“³¹ Ova odluka govori o važnosti institucije kao sastavnog dijela obrazovanja djece i mladih o povijesti tog

³¹ Molba za stručno mišljenje – preporuku za uvrštenje programa Muzeja novog vala Zagreb u sustav obrazovnog procesa. 25.07.2022. Dostupno na: https://www.muzejnovogvala.com/files/ugd/180f00_1de516ae120d449a8c8d89325d0e6206.pdf [pristupljeno: 15.09.2023.]

razdoblja na ovim područjima. S obzirom na to da se muzej dotiče teme glazbe koja oblikuje i glazbu današnjice, te književnosti i umjetnosti toga vremena, odluka Ministarstva je dokaz da je ovaj muzej bitan za upoznavanje ljudi s tim razdobljem, kao i svega što je ono učinilo za prošlost i sadašnjost, a potencijalno i za budućnost.

Slika 9: Web stranica Muzeja novog vala (Izvor: muzejnovogvala.com)

Uzevši u obzir da se nijedan od spomenutih muzeja ne nalazi na popisu registriranih muzeja u Hrvatskoj, javljaju se pitanja kao što su: smatraju li ljudi ove institucije muzejima, koji su benefiti toga što sadrže riječ muzej u svome nazivu, mogu li turističke atrakcije koje se samo predstavljaju kao muzeji imati pozitivan učinak na muzeje i trebaju li se registrirani muzeji buniti protiv dijeljenja naziva s neregistriranim muzejima.

6. Diskusija

Kao što je već navedeno, na stranici Muzejskog dokumentacijskog centra nijedan od nabrojanih muzeja nije naveden kao službeni muzej u Republici Hrvatskoj. Javlja se pitanje koji od njih bi se mogli smatrati muzejom, te koje uvjete moraju za to ispuniti.

Muzej iluzija je klasičan primjer turističke atrakcije. I iako ispunjava neke od uvjeta postavljenih za registraciju muzeja sukladno Zakonu o muzejima, kao što su dostupnost u obrazovne svrhe, postoji velik broj onih koje ne ispunjava. Na primjer očuvanje muzejskih predmeta, što je teži uvjet za ispuniti kada se radi o gotovo potpuno interaktivnom muzeju. Također, predmeti koji se u tome muzeju nalaze imaju obrazovnu svrhu, ali nisu od velike povijesne ili kulturne važnosti, jer su to uglavnom didaktičke zagonetke ili optičke iluzije. I iako je zbirka dostupna u obrazovne i znanstvene svrhe, ne obavlja se revizija građe niti se obavlja procjena vrijednosti. Neke od ovih uvjeta mogli bi se ispuniti, no mala je vjerojatnost da bi se mogli ispuniti svi uvjeti za uvrštenje Muzeja iluzija u popis registriranih muzeja.

Muzej prekinutih veza ima dobro postavljen sastav koji se redovito može mijenjati i nadopunjavati. I iako su svima prva asocijacija prekinute ljubavne veze, u ovom muzeju se mogu pronaći priče raznih veza, što prijateljskih, što ljubavnih, pa i obiteljskih. Neki od ovih predmeta i priča koje ih prate mogu dati uvid u razna vremena iz prošlosti, ljudske živote za vrijeme raznih povijesnih događaja i slično. To svakako može biti edukacijski aspekt muzeja, no te se priče uglavnom baziraju na osobnim iskustvima, a ne povijesnim činjenicama. Ovaj bi se muzej mogao uvrstiti u službeni popis muzeja u Republici Hrvatskoj, uz odgovarajuće promjene i prilagodbe.

Muzej čokolade uskoro bi mogao dobiti svoje mjesto na popisu jer su osnivači poduzeli mjere i traje proces ostvarivanja tog cilja. „Paralelno s osnutkom javili su se Ministarstvu kulture i medija da dobiju status privatnog muzeja.”³² Te su i objasnili zašto smatraju da je to bitno: “Trenutno smatraju da su paramuzej po stajalištu N. Sternfeld, ali zaposlili su stručni kadar da dobiju i službeni status muzeja. Trenutno čekaju rezultate posjete komisije Ministarstva kulture i medija za registraciju. Muzej čokolade obavlja sve navedene poslove u Zakonu o muzejima koji spadaju u muzejsku djelatnost. Nabavljaju muzejsku građu, provode istraživanja te stručnu i znanstvenu obradu, sistemiziraju predmete u zbirke, provode trajnu zaštitu muzejske građe te vode primarnu i sekundarnu muzejsku dokumentaciju po

³² Pavlović, Marko. Op. Cit, str. 40.

pravilnicima propisanim u Zakonu o muzejima. Sve te poslove obavljaju u svrhu dostupnosti, obrazovanja i predstavljanja muzejske građe kao kulturnog dobra”³³

Muzej torture imao je dobre izgleda da postane službeni muzej. Njegov sastav su bili povijesni predmeti popraćeni pričama iz raznih povijesnih razdoblja. Uz stručno vodstvo i adekvatnu papirologiju, mogao je lako postati službenim muzejem Republike Hrvatske.

Muzej mamurluka prikuplja razne predmete u svojoj izložbi, no one ne nose veliki povijesni značaj, niti su zaštićene u izložbi. Muzej također ne organizira istraživanja, konferencije i slično. Muzej ima edukacijski aspekt, jer se tijekom cijele postave mogu pronaći razne zanimljive informacije koje se tiču alkohola, statistikama koje se tiču smrti i bolesti uzrokovanih alkoholom, dok se na samom kraju mogu pronaći razne činjenice o povijesti i razvitku alkohola od njegovih početaka. No iako ima edukacijski aspekt, teško bi se ova ustanova mogla naći na popisu službenih muzeja Republike Hrvatske upravo zbog nedostatka povijesnog značaja.

Muzej Zagreb 80-ih ima povijesnu važnost koja bi mogla pridonijeti uvrštavanju na popis muzeja, što je i dokazano pothvatom građana koji su sakupljali novac kada je muzej bio pred zatvaranjem. No, s obzirom na to da je muzej u potpunosti interaktivan, očuvanje predmeta nije moguće, a ne prati ih nikakav tekst, niti kustos, te samim time on ne bi mogao biti uvršten u službeni popis muzeja.

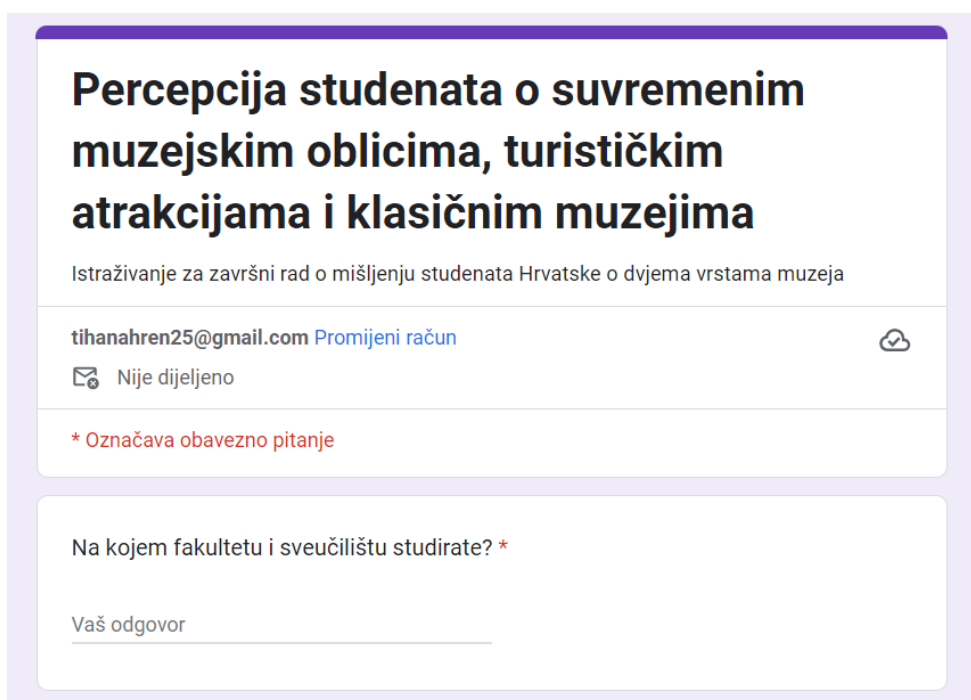
Muzej kanabisa mogao bi imati dobre izgleda za klasifikacijom kao službeni muzej. Muzej ima edukativni aspekt, može se pronaći povijest konoplje općenito, a i povijest njene konzumacije na našim prostorima. Također sadrži dio posvećen i edukaciji o uzgoju biljke, te o svim načinima uporabe konoplje kroz povijest do danas. Ekspoziti su dobro čuvani i zaštićeni, te su organizirane radionice koje pobliže objašnjavaju proces uzgoja konoplje. Uz stručno vodstvo i dokumentaciju, smatram da bi najlakše mogao postati službenim muzejem.

Muzej novog vala uvršten je u sustav obrazovnog procesa za osnovne i srednje škole, što samo po sebi govori dovoljno o važnosti tematike i razdoblja koje su obuhvaćene u ovom muzeju. Muzej je do sad redovito organizirao razne skupove i radionice koji su vezani uz slično područje. Uz stručno osoblje i strože očuvanje predmeta, kao i kontinuirano organiziranje skupova, mogao bi se prijaviti za status službenog muzeja.

³³ ibid

7. Anketa mišljenja studenata

Za pobliži uvid u mišljenje studenata o statusu muzeja i korištenju riječi muzej za institucije koje to službeno nisu, bilo bi potrebno provesti anketu i analizirati rezultate. U nastavku su navedena potencijalna pitanja za anketu, kao i objašnjenje zašto je svako potrebno. Anketa nosi naslov Percepcija studenata o suvremenim muzejskim oblicima, turističkim atrakcijama i klasičnim muzejima, te je sastavljena od 12 pitanja.

Percepcija studenata o suvremenim muzejskim oblicima, turističkim atrakcijama i klasičnim muzejima

Istraživanje za završni rad o mišljenju studenata Hrvatske o dvjema vrstama muzeja

tihanahren25@gmail.com [Promijeni račun](#)

Nije dijeljeno

* Označava obavezno pitanje

Na kojem fakultetu i sveučilištu studirate? *

Vaš odgovor

Slika 10: Prvo pitanje ankete

Prvo pitanje posvećeno je fakultetu i sveučilištu na kojem studenti studiraju. Pretpostavka je da bi postojala razlika u mišljenju između studenata društvenih i humanističkih znanosti, te studenata tehničkih znanosti.

Posjećujete li muzeje? *

Odaberi ▼

Koliko često posjećujete muzeje? *

Nikad

Za Noć muzeja

Samo u sklopu fakulteta

Nekoliko puta godišnje

Na mjesečnoj bazi

Ostalo: _____

Slika 11: Drugo i treće pitanje ankete

Drugo i treće pitanje posvećeni su navici posjećivanja muzeja te učestalosti posjećivanja muzeja studenata. Pretpostavka je da studenti koji posjećuju muzeje iz vlastite želje, a ne obveze, imaju šire mišljenje o načinu rada muzeja te da je studentima koji učestalije posjećuju muzeje važnija razlika između ustanova koje su registrirani muzeji i ustanova koje to nisu.

Koje od navedenih modernih muzeja ste posjetili *

- Muzej iluzija
- Muzej prekinutih veza
- Muzej Zagreb 80ih
- Muzej mamurluka
- Muzej torture
- Muzej kanabisa
- Muzej čokolade
- Muzej novog vala

Smatrate li gore navedene muzeje edukativnima? *

Odaberi ▼

Slika 12: Četvrto i peto pitanje ankete

Četvrto i peto pitanje posvećeni su muzejima koji su navedeni u ovome radu. U četvrtome studenti odaberu koje su muzeje od navedenih posjetili, dok u petom izražavaju svoje mišljenje o tome jesu li ove institucije edukativne ili ne, jer je to ono što je ljudima često najpoznatija informacija koja se tiče uvjeta za osnivanje muzeja, te možda neki ne bi klasificirali ove muzeje edukativnima i samim time ih ne bi svrstali pod muzeje.

Što smatrate zanimljivim u vezi gore navedenih muzeja? *

To što je materijal zabavan, a ne edukativan

To što je materijal i zabavan i edukativan

To što je muzej interaktivan

Ne smatram ih zanimljivima

Ostalo: _____

Jeste li znali da gorespomenuti muzeji nisu zapravo registrirani muzeji Republike Hrvatske? *

Odaberi ▼

Što smatrate važnijim *

Odaberi ▼

Slika 13: Šesto, sedmo i osmo pitanje ankete

Šesto pitanje referira se na to što studente privlači kod ovih muzeja. Kod nekih ljudi je interaktivnost dovoljna, jer je to ono na što nisu navikli u muzejima. Naučeni su da se u muzejima ništa ne smije dirati i interaktivnost je ono što ih je privuklo. Sedmo pitanje zapravo prvo uvodi u anketu činjenicu da ove ustanove nisu registrirani muzeji Republike Hrvatske, nešto za što se pretpostavlja da nije poznata činjenica. Osmo pitanje odnosi se na to što studenti smatraju važnijim, zabavan sadržaj koji će privući ljude da posjete muzeje i možda ih usput nečemu nauče, ili sadržaj za koji je poznato da je od društvene i povijesne važnosti, no možda ne privuče jednak broj posjetitelja.

Koje od navedenih klasičnih muzeja ste posjetili *

- Arheološki muzej
- Etnografski muzej
- Muzej grada Zagreba
- Muzej Mimara
- Muzej suvremene umjetnosti
- Muzej za umjetnost i obrt
- Tifološki muzej
- Ostalo: _____

Slika 14: Deveto pitanje ankete

Deveto pitanje zahtijeva od studenata da označe koje klasične muzeje su posjetili, kako bi se mogla napraviti usporedba između posjećivanja njih i modernih oblika muzeja.

Smatrate li problemom što ustanove koje nisu registrirani muzeji nose naziv muzeja i zašto? *

- Smatram da je problem, ali nisam siguran/na našto
- Smatram da je problem jer se lažno predstavljaju
- Smatram da nije problem, ali nisam siguran/na zašto
- Smatram da nije problem jer naziv institucije nije bitan
- Nemam mišljenje
- Ostalo: _____

Slika 15: Deseto pitanje ankete

Desetim pitanjem pokušava se doći do ideje studenata o tome je li problematično što ustanove koje nisu registrirani muzeji nose naziv muzeja. Odgovori na ovo pitanje bi se usporedili s prvim kako bi se vidjelo ima li razlike između stajališta studenata društvenih i humanističkih znanosti i studenata tehničkih znanosti.

Što od navedenog smatrate prednostima "modernih" muzeja? *

- Edukativnost
- Interaktivnost
- Zabava
- Internetska prisutnost
- Organizirani ciljani događaji
- Suveniri
- Ostalo: _____

Što smatrate da klasični muzeji mogu naučiti od "modernih"? *

- Ne smatram da trebaju išta naučiti
- Nisam siguran/na
- Trebaju implementirati više zabavnog sadržaja
- Trebaju implementirati više interaktivnog sadržaja
- Trebaju bolju prisutnost na društvenim mrežama
- Trebaju zanimljivije suvenire
- Trebaju zanimljivije događaje
- Ostalo: _____

Slika 16: Jedanaesto i dvanaesto pitanje ankete

Jedanaesto i dvanaesto pitanje su usko povezani. Pretpostavka je da su moderni muzeji, tj. turističke atrakcije, privlačniji ljudima, pogotovo mladima, te se 11. pitanjem ispituje što je točno to što više privlači ljude, dok se 12. pitanjem želi doznati što klasični muzeji mogu učiniti da privuku publiku koja je zainteresiranija za moderne muzeje, te trebaju li uopće nešto mijenjati.

8. Zaključak

Neosporivo je da nošenje riječi muzej u svome imenu ima svome prednosti. Zvučnije je i zanimljivije čuti naziv „Muzej“ nego „Izložba“ koja bi mogla dati ideju ljudima da se radi o ograničenom trajanju. I iako je zvučnije nazvati neku ustanovu muzejem, moglo bi dati krivu predodžbu javnosti oko toga što se sve smatra muzejem i koji su preduvjeti potrebni za otvaranjem pravog, registriranog muzeja. Status muzeja svakako je privilegija koja sa sobom nosi i veliku količinu odgovornosti, a ne samo benefite za ustanovu, te stjecanje statusa muzeja ne bi trebalo biti prejednostavno. Time bi se izgubila vrijednost koju nose muzeji. No bez obzira na to, neki od spomenutih ustanova mogle bi se smatrati muzejima zbog velikog doprinosa društvu. Veliki broj opisanih ustanova sadrži važan edukacijski aspekt kojim se ljudi pobliže upoznaju s temom koju ustanova obrađuje, te se razbijaju neke tabu teme, predrasude i neosnovana mišljenja.

Razlika između definicije muzeja za struku i zakonske definicije je očita, tako svaka od ovih institucija ima pravo nosi riječ muzej u svome nazivu, iako one to nisu. Dakako, pitanje nije samo što institucije zakonski smiju, već trebaju li nositi u nazivu riječ pod čiju definiciju one ne spadaju. Odgovor je ne, definicije od strane struke i zakona postoje s razlogom, one bi trebale biti usko povezane i dolaze s određenom razinom odgovornosti kako za institucije, tako i za sve djelatnike tih institucija. Razina posla i odgovornosti nije ista za registrirane muzeje i za one koji to nisu, te se isti naziv ne bi trebao davati institucijama koje ne odrađuju istu razinu posla.

Zaključak je da bi gotovo svaka od navedenih ustanova trebala imati priliku biti upoznata s uvjetima za registraciju, neke bi na kraju i trebale biti registrirane kao muzeji, dok se riječ muzej ne bi trebala olako davati raznim institucijama i njeno bi mjesto trebala zamijeniti neka druga, zakonom dogovorena riječ, iako je korištenje riječi muzej u nazivu odličan marketinški potez.

9. Popis literature

1. Anić V., Goldstein I., 2007. Riječnik stranih riječi, Novi liber, str. 66.
2. Benazić M., Marketing turističkih atrakcija, listopad 2016. Str.10. Dostupno na: <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A1257/datastream/PDF/view>.
[pristupljeno: 20.1.2023.]
3. E – postupak za ishodaenje odobrenja za obavljanje uslužne djelatnosti u području culture, e-Građani, Ministarstvo kulture i medija. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena-lijavo/kulturne-djelatnosti-186/muzejska-djelatnost-363/e-postupak-za-ishodjenje-odobrenja-za-obavljanje-usluzne-djelatnosti-u-podrucju-kulture/16943> [pristupljeno: 15.09.2023.]
4. ICOM Definicija muzeja. 09.09.2022. Dostupno na: <http://www.icom-croatia.hr/aktivnosti/icom-definicija-muzeja-2022/> [pristupljeno: 21.01.2023.]
5. Kolbe K.J., Velthuis O., Aengenheyster J., Friedmann Rozenbaum A., Zhang M. The global rise of private art museums a literature review // Poetics, prosinac 2022. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0304422X22000870> [pristupljeno: 20.1.2023.]
6. Kružić M., Strast pretočena u muzej, 26.06.2003. Dostupno na: <https://www.matica.hr/vijenac/243/strast-pretocena-u-muzej-12301/> [pristupljeno: 14.01.2023.]
7. Marković Z. ICOM Kyoto – konferencija završila bez nove definicije muzeja, 10.09.2019. Dostupno na: <https://mdc.hr/hr/mdc/publikacije/newsletter/newsletter-10-9-2019/> [pristupljeno: 22.03.2023.]
8. Maroević I., 1993., Uvod u muzeologiju, Zavod za informacijske studije Zagreb, str.18.
9. Molba za stručno mišljenje – preporuku za uvrštenje programa Muzeja novog vala Zagreb u sustav obrazovnog procesa. 25.07.2022. Dostupno na: https://www.muzejnovogvala.com/files/ugd/180f00_1de516ae120d449a8c8d89325d0e6206.pdf [pristupljeno: 15.09.2023.]
10. Muzej čokolade, O nama. 2021. Dostupno na: <https://muzejcokolade.hr/o-nama/> [pristupljeno: 23.1.2023.]
11. Muzej iluzija. 2015.-2022. Dostupno na: <https://muzejiluzija.com/> [pristupljeno: 15.09.2023.]
12. Muzej kanabisa. 2021. Dostupno na: <https://cannabismuseum.hr/> [pristupljeno: 15.09.2023.]

13. Muzej mamurluka. 2019.-2023. Dostupno na: <https://www.museumofhangovers.com/>
[pristupljeno: 15.09.2023.]
14. Muzej novog vala Zagreb. 2023. Dostupno na: <https://www.muzejnovogvala.com/>
[pristupljeno: 15.09.2023.]
15. Muzej prekinutih veza. Dostupno na: <https://brokenships.com/hr> [pristupljeno: 15.09.2023.]
16. Muzej Zagreb 80-ih. Dostupno na: <https://www.zagreb80.com/> [pristupljeno: 15.09.2023.]
17. Pavlović M., 2023., Istraživanje novih muzeja u Zagrebu u svjetlu pojma paramuzej i zakonski određene muzejske djelatnosti. str. 33 Dostupno na: <https://repositorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A7358/datastream/PDF/view>
[pristupljeno: 13.07.2023.]
18. Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije, Narodne Novine, 10.03.2006. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_03_30_718.html [pristupljeno: 21.01.2023.]
19. Time Out contributors, Croatia's Museum of Illusions – a global success story. 18.2.2022. Dostupno na: <https://www.timeout.com/croatia/news/croatias-museum-of-illusions-a-global-success-story-021822> [pristupljeno: 15.01.2023.]
20. Tomorad M., 2014., Povijest Muzeja, Stara povijest.EU – Moderan magazin za staru povijest. Dostupno na: <https://www.starapovijest.eu/povijest-muzeja/> [pristupljeno: 21.1.2023.]
21. Tortureum museum of torture, O muzeju, 2015. Dostupno na: <https://tortureum.com/?lang=hr>
[pristupljeno: 23.1.2023.]

10. Popis slikovnih priloga

Slika 1: Slika ekrana web stranice Muzeja iluzija. Dostupno na: https://muzejiluzija.com/ (Preuzeto: 21.08.2023.).....	10
Slika 2: Slika ekrana web stranice Muzeja prekinutih veza. Dostupno na: https://brokenships.com/hr (Preuzeto: 21.08.2023.).....	11
Slika 3: Slika ekrana web stranice Muzeja čokolade. Dostupno na: https://muzejcokolade.hr/ (Preuzeto: 21.08.2023.).....	13
Slika 4: Naslovna fotografija Muzeja torture na njegovom Facebook profilu. Dostupno na: https://www.facebook.com/photo/?fbid=505620601563624&set=a.505620578230293 (Preuzeto: 14.09.2023.).....	14
Slika 5: Slika ekrana web stranice Muzeja mamurluka. Dostupno na: https://hr.museumofhangovers.com/ (Preuzeto: 21.08.2023.).....	16
Slika 6: Slika ekrana web stranice Zagreb 80's muzeja. Dostupno na: https://www.zagreb80.com/ (Preuzeto: 21.08.2023.).....	17
Slika 7: Slika ekrana web stranice Muzaja kanabisa. Dostupno na: https://cannabismuseum.hr/ (Preuzeto: 21.08.2023.).....	19
Slika 8: Fotografije s web stranice Muzeja novog vala. Dostupno na: https://www.muzejnovogvala.com/ (Preuzeto: 21.08.2023.).....	20
Slika 9: Slika ekrana web stranice Muzeja novog vala. Dostupno na: https://www.muzejnovogvala.com/ (Preuzeto: 21.08.2023.).....	21
Slika 10: Slika ekrana prvog pitanja autorske ankete.....	24
Slika 11: Slika ekrana drugog i trećeg pitanja autorske ankete.....	25
Slika 12: Slika ekrana četvrtog i petog pitanja autorske ankete.....	26
Slika 13: Slika ekrana šestog, sedmog i osmog pitanja autorske ankete.....	27
Slika 14: Slika ekrana devetog pitanja autorske ankete.....	28
Slika 15: Slika ekrana desetog pitanja autorske ankete.....	28
Slika 16: Slika ekrana jedanaestog i dvanaestog pitanja autorske ankete.....	29

Analiza suvremenih muzejskih oblika, turističkih atrakcija i klasičnih muzeja

Sažetak

Rad prikazuje usporedbu muzejskih, turističkih i srodnih baštinskih koncepata. U sklopu rada analizirat će se definicija muzeja, kako od strane struke, tako i od strane zakona Republike Hrvatske. Analizirat će se turističke atrakcije grada Zagreba poput Muzeja iluzija, Muzeja prekinutih veza, Muzeja čokolade, Muzeja torture, Muzeja mamurluka, Muzeja kanabisa, Muzeja novog vala i Muzeja Zagreb 80-ih. Rad se koncentrira na razna pitanja i problematike koje se javljaju u slučajevima kada ustanove koje nisu muzeji nose tu riječ u nazivu. Biti će odgovorena pitanja kao što su: postoje li benefiti nošenja riječi muzej u nazivu, koja je razlika između muzeja i turističkih atrakcija, koja je razlika između definicije muzeja od strane struke i zakona Republike Hrvatske te mogu li se spomenute institucije nadati statusu muzeja.

Ključne riječi: klasični muzeji, turističke atrakcije, privatni muzeji

Analysis of contemporary museum forms, tourist attractions and traditional museums

Summary

The paper presents a comparison of museum, tourist and related heritage concepts. As part of the work, the definition of a museum will be analyzed, both by the profession and by the laws of the Republic of Croatia. The tourist attractions of the city of Zagreb will be analyzed, such as the Museum of Illusions, the Museum of Broken Relationships, the Museum of Chocolate, the Museum of Torture, the Museum of Hangovers, the Museum of Cannabis, the Museum of the New Wave and the Zagreb 80s Museum. The paper concentrates on various issues and problems that arise in cases where institutions that are not museums have this word in their name. Questions will be answered such as: are there any benefits of having the word museum in the title, what is the difference between museums and tourist attractions, what is the difference between the definition of a museum by the profession and the law of the Republic of Croatia, and can the mentioned institutions hope for museum status.

Key words: traditional museums, tourist attractions, private museums